

РУХ ОПОРУ В МАРГАНЦІ

До вас, які разом зі мною...

До вас, які разом зі мною
Вчитесь перемагати в бою,
Що завтра вирушать до бою
За рідну землю, честь свою,
У кого дім за небозводом,
Де кат сваволить і гуля...
Та байдуже, хто звідки родом, –
До всіх звертаюсь я.
Ніхто не матиме свободи,
Поки фашизм іще живий.
Хто з рабства визволить народи,
Якщо не ми?
Скоріше в бій!
Лише в цьому вбачаю сутнє.
Тому й збираємося в путь,
Щоб їм відкрити ясне майбутнє,
А нам – загублене вернуть.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАРТИЗАНСЬКОГО ЗАГОНУ Н.К. КЛОЧКО

- Перший секретар Марганецького міськкому партії Микола Кирилович Клочко 16 серпня 1941 організував партизанський загін. Міськком КП (б) України затвердив його командиром загону, а політруком - тов. Литвинова. Склад штабу: тт. Зимненко, Шкільний, Мікулевич.
- З приходом окупантів 17 серпня 1941 партизанський загін був евакуйований на лівий берег Дніпра в с. Іванівку Каміногірського району. Однак група партизанів на чолі з тов. Люлькою, у складі: тт. Гречка, Поляков, Пацюк, Лебеденко, Розовський, Єрмоленко, Бененда за завданням командира були направлені в рідне м. Марганець зі спеціальним завданням. Останні залишилися в районі села Іванівки, звідки відходили разом з частинами Червоної Армії до Ворошиловградської області.
- У селі Городище Ворошиловградської області в листопаді 1941 року партизанський загін хотіли розформувати, але після звернення тов. Клочко в Військова Рада Південного фронту, політ-відділ 18-ї Армії реорганізував партизанський загін і назначив комісаром загону старшого лейтенанта Стеценко. 5 грудня 1941 тов. Клочко із загonom в 40 чоловік попрямував в Марганець для боротьби з німецькими фашистами.

БОЙОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПАРТИЗАНСЬКОГО ЗАГОНУ

- Партизанський загін систематично виконував завдання командування Червоної Армії: народні месники проводили розвідку доставляв і "язики", брали участь в озброєному наступі, влаштовували саботаж на шахтах і в цехах підприємств гірняцького міста.
- У вересні 1941 року на лівому березі Дніпра, вище села Грушівки партизани обстріляли катер противника, вбили 12 фашистів. Катер забрали у своє розпорядження і двох німців взяли в полон, передавши командування армії. Провели успішний бій з групою німців і мадярів, висадившись на берег річки Бугай. У бою було вбито 30 фашистів; обстріляли дуби, на яких переправлялася другий десантна група супротивника. У цих систематичних операціях під проводом тов. Клочко брало участь 30 партизан, в числі яких були Берак, Копилов, Петровський, Буряк, Трубчанінов, Бартош та інші.
- У жовтні 1941 року при обороні Зміївської електростанції двадцять восьмий кавалерійською дивізією, загін марганчан взяв участь у боях проти німців, де партизани Троценко, Гринько, Аліллуя та інші були поранені і відправлені в тил на лікування. У листопаді 1941 року за завданням командування 296-ї стрілецької дивізії здійснили рейд у тил противника на хутір Півчий. Там вони стратили трьох зрадників Батьківщини, які насильно збирали теплий одяг для німців і викрали 2000 голів худоби. У цій операції брало участь 15 партизанів на чолі з Клочко, Ячменевим, Буряком.

КЛОЧКО МИКОЛА КИРИЛОВИЧ, КОМАНДИР ПАРТИЗАНСЬКОГО

- **ЗАГОНУ** Н.К. Клочко з 16 років перебував у Ленінському комсомолі. Працював у шахті робітником, а вечорами старанно вчився в гірничо-промисловій школі. Після успішного закінчення школи був направлений на навчання в Дніпропетровський гірничий інститут. Там він вступає до лав комуністів чеської партії, був активістом громадського життя. Закінчивши інститут на "відмінно", працював гірничим інженером на шахтах м. Марганця, а з 1937 року був обраний на партійну роботу в Марганецькій міськом партії. У серпні 1941 року за рішенням ЦК партії був призначений командиром партизанського загону для боротьби з німецько-фашистськими загарбниками.
- У нерівному бою з фашистами, де два партизана билися проти цілої зграї німців та поліцаїв з собаками, будучи поранений і опинившись у безвихідному становищі, застрелився, щоб не потрапити в руки ненависного ворога.
- Командир загону Клочко був нагороджений орденом Червоного Прапора і посмертно медаллю "Партизану Вітчизняної війни" першого ступеня.

ГІЛЬКЕВИЧ ОЛЕКСАНДР ГРИГОРОВИЧ

- 1904 народження, українець. Член ВКП (б) з 1932 року. До окупації працював секретарем в Марганецькій міській партії по кадрам. За рішенням міської партії як ініціативний, грамотний, авторитетний комуністи, був залишений в тилу у ворога зі спеціальним завданням. При виконанні бойового завдання був виданий зрадником Батьківщини і в цьому бою з групою німецько-румунських солдат загинув смертю хоробрих у січні 1942 року.

БЕРЕЖНИЙ ПЕТРО ІВАНОВИЧ

- Народився в 1893 році, член ВКГ1 (б). До німецької окупації працював збагатителем в рудопромивочній фабриці ім. Ворошилова, був завжди в авангарді всіх добрих справ у місті, в рудоуправлінні. За власним проханням і за рішенням Марганецької міської партії був залишений в тилу ворога зі спеціальним завданням, займався розвідувальною і диверсійною діяльністю. При виконанні бойового завдання в 1942 році партизан Бережний загинув смертю хоробрих, убивши кілька фашистських солдатів, встигнувши передати важливі для Червоної Армії розвіддані.

ПОКАШКІН АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

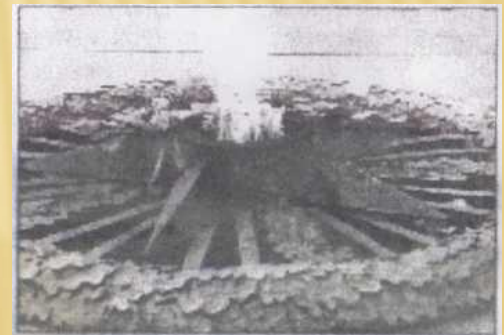
- 1922 року народження. У мирний час закінчив 10 класів. Тільки почалася війна, Анатолій вступив в винищувальний загін. Коли в місто увірвалися фашисти, він тут же пішов у партизанський загін. В загоні був умілим розвідником, охоче виконував будь-яке завдання командира, навчав партизан німецької мови, якою сам володів досить пристойно. У 1942 році в загін проник зрадник, який видав багато партизанських сімей, у тому числі і сім'ю Покашкіна. У застінках гестапо Анатолія сильно мучили, катували бузувірськими способами – розпеченим залізом; на грудях вирізали зірку. Після довгих катувань розстріляли, так і не почувши з вуст патріота слів визнання своєї провини. Посмертно Анатолія нагородили медаллю "Партизану Вітчизняної війни" першого ступеня.

ШКОНДА ГЕОРГІЙ АНТОНОВИЧ

- 1904 народження. Був деякий час у роки окупації командиром партизанського загону в плавнях м. Марганця. За його спогадами можна скласти весь його бойовий шлях від командира загону і аж до закінчення війни. Пам'ятаю соратників батька - К.К. Шломо, М. Ципкіна, І. Рак, Е. Михайлик, Є. Тахтамірова і багатьох інших.
- Загін в основному складався з жителів міста і військово-полонених, які втекли в загін з рудника, тобто з шахт. Велику допомогу, як свідчив часто батько, в перемогах надавав В.В. Демченко, працюючий на руднику майстром, а пізніше очолив Грушевського рудоуправління тресту "Нікополь-Марганець".
- Загін складався десь із 80 бійців. Коли Радянські війська підійшли до марганцю, загін розформували, і Георгій Антонович Шконда з кількома народними месниками влився до лав Радянської Армії в званні старшого лейтенанта. Звільняв міста Кенігсберг, Відень, а потім брав участь у боях проти японських мілітаристів. Був двічі поранений.
- Нагороджений бойовими нагородами: 2 ордени "Червоної зірки", медалі: "За взяття Кенігсберга", "За взяття Відня", "За відвагу", "За Перемогу над Німеччиною", "За Перемогу над Японією". Медаль "Партизан Великої Вітчизняної війни" батько не отримав, тому в 1975 році його не стало.
- Після закінчення війни повернувся в м. Марганець, працював на шахтах маркшейдером, майстром. З виходом на пенсію активно займався громадською роботою. Не поривав зв'язку з Грушевським рудоуправлінням, а також з колишніми побратимами марганецькими партизанами. У родині зберігається безліч його ювілейних нагород.

БИЧКОВА ЗІНАЇДА ІВАНІВНА

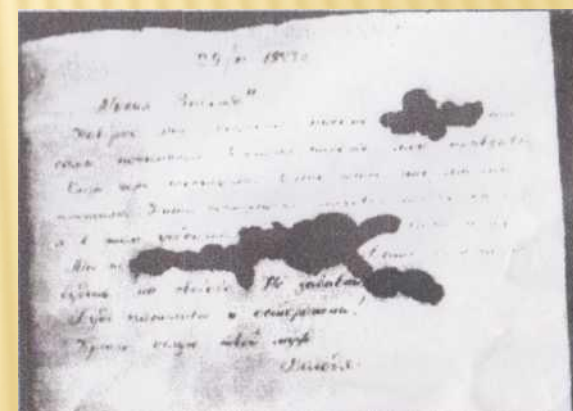

- 1923 року народження, російська, член ВЛКСМ. Працюючи в маркшейдерський бюро рудоуправління ім.Ворошилова, виготовляла для партизанського загону плани м. Марганця і його околиць, а плани, мужнім німцям для безперебійної роботи рудника, знищувала. У тому числі знищила і план кар'єра, де переховувалися від німців радянські громадяни. Друкувала пропуску для полонених, листівки. За допомогою Зіни з кабінету начальника гестапа були забрані важливі документи і довідки. Підозра безпомилково пала на Зіну. Її заарештували і піддали нелюдським тортурам. Але мужня молода жінка не видала своїх товаришів і не зізналася в скоєному. Зіна була розстріляна в Нікопольській жандармерії.

МАКСИМОВИЧ ВОЛОДИМИР БОРИСОВИЧ

- Володимир навчався і Київському медичинському училищі, але закінчити його не встиг його взяли на фронт. Пройшовши непростий фронтовий шлях, він потрапив в оточення і повернувся в рідний Марганець. Тут одразу ж вступив у партію партизанського Всі завдання командування виконував з честю. Працював в міській поліклініці, допомагав полоненим, поширював пропуски серед них, доставляв в загін медикаменти, перев'язочний матеріал. Його енергійне протидія німецьким окупантам було перервано арештом. В Нікопольській жандармерії він був закатований на смерть. Перед смертю В. Б. Максимович написав і зміг передати своє останнє, прощальне, листа своїй дружині партизанці Зінаїді Іванівні Бичкової.

Лист В.Максимовича із катівень гестапо, датоване 29 листопада 1943, з плямами крові на ньому.

ЖЕГЕТ ПЕТРО ПИЛИПОВИЧ

- ❑ 1906 року народження, українець. До окупації працював забійником на шахті № 16, вважався кращим стахановцем, членом пленуму рудкома партії.
- ❑ Він організатор і член підпільного комітету м. Марганця.
- ❑ У 1942-1943 роках організовував втечі з табору. За його безпосередньої участі було організовано звільнення 300 військовополонених. Командуванням загону був залишений в Марганці для виконання диверсійних і бойових завдань.
- ❑ У ніч на 8 січня 1944 року був оточений карателями, скільки міг відстрілювався. Коли ж залишився всього один патрон, він з вигуком "Вмираю за Батьківщину!" - Застрелився.

ЛЮЛЬКА АНДРІЙ СТЕПАНОВИЧ

- 1906 року народження, українець. До окупації працював завідувачем майстерні індпошиву. У серпні 1941 року був зарахований в партизанський загін. У вересні 1941 року, як командир відділення, був посланий тов. Клочко з групою бійців в м. Марганець для виконання бойового завдання. Однак відразу ж після появи в м. Марганці Андрій Степанович був виданий зрадниками. На допиті німці запропонували мужньому марганчанину видати партизанів, за що йому була обіцяна життя. Але він навідріз відмовився і, як патріот своєї Батьківщини, прийняв мученицьку смерть. Він був зацькований німецькими вівчарками, а розірваний труп прив'язали до сідла коня і отволокли в шурф шахти №5.

СОЛЯНИЧЕНКО АНГЕЛІНА НАУМІВНА

- До окупації Ангеліна Соляниченко працювала вчителькою в школі № 3. Вона не хотіла миритися з фашиськими порядками і вступила в підпільну групу, стала партизанкою. Доставляла в плавні інформацію про "нові порядки" в місті, медикаменти, продукти харчування. 10 січня 1944 її арештували. Щоночі гестапівці водили на допит, катували, домагалися від неї відомостей про партизанів. Але вона нічого не сказала, нікого не видала, воліла болісну смерть. 22 січня 1944 Ангеліну Соляниченко розстріляли.

ОСАДЧИЙ ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ, *КОМАНДИР МОЛОДІЖНОЇ ГРУПИ*

ПАРТИЗАНСЬКОГО ЗАГОНУ "МАРГАНЕЦЬ"

- Вступив до загону в 1942 році, очолив молодіжну групу і брав найактивнішу участь в боротьбі з німецькими окупантами. Під його керівництвом виготовлювалися і розклеювалися листівки в місті, їх було виготовлено близько 120 штук. Листівки закликали до боротьби з фашизмом і зриву відправки радянських людей на каторгу в Німеччину. Збиралися розвідані. Під керівництвом Володимира Петровича вдалося вивести з табору 145 військовополонених червоноармійців. У 1943 році був організований наліт на фашистський обоз, де було захоплено багато зброї і обмундирування і передано в плавні в загін "Марганець". Разом з партизаном С. Велько В.П.Осадчий зрізав 0,5 км кабелю зв'язку між селами Грушівка та Яковлево. Ризикуючи життям, тов. Осадчий надавав велику допомогу в доставці продуктів харчування, одягу, облаштування побуту в загоні. Керований гарячим почуттям патріотизму, спираючись на підтримку товаришів, з честю виконуючи свій обов'язок перед Батьківщиною, він, один із небагатьох, залишився в живих.

ВЕЛЬКО СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ

- Народився в 1922 році, член ВЛКСМ.
- До окупації навчався із школі. У 1942 році вступив у партизанський загін. У загоні був старшиною молодіжної групи. У її складі проводив нальоти на німецькі склади і обози, під час яких було взято: 1 станковий кулемет, 18 винтівок, кілька ящиків з патронами; вміло керував розвідкою і доставкою відомостей для загону.
- У грудні 1943 року тов. Велько разом з товаришами в передмісті міста (Миколаївка) напали на німецьких обоз, де взяли 126 гвинтівок, 16 гранат, автомат, близько 1000 патронів.
- Тов. Велько С. І. з свідомістю борга перед Батьківщиною мужньо бився з фашистськими окупантами.
- Він залишився в живих.

На фото: Пам'ятний знак у сквері Перемоги (навпроти Меморіального комплексу "Вічний вогонь" у Марганці) з нагоди 60-річчя звільнення України від німецько-фашистських загарбників. Жовтень 2004.

СОЛОМАТИНА НАДІЯ ІВАНІВНА

- ▣ Народилася в 1921 році. До війни була активною комсомолкою. Хороший товариш. Німці зайняли місто і Надія Соломатіна вирішила з ними боротися. Вона пішла працювати на шахту, маючи постійний зв'язок з підпільним комітетом. Допомогала звільненню військовополонених, супроводжувала їх у плавні, до партизанів. Коли на неї впала підозра, їй наказано було піти в загін. Дівчина була вродженою розвідницею. Це з її участю загін був виведений з оточення назустріч Радянської Армії.
- ▣ Але сама Надя за завданням командування повернулася в рідне місто з розвідувальною метою. Спостерігали за її будинком поліцейські вистежили мужню партизанку. Щоб не потрапити до їх рук, відчайдушна дівчина вистрибнула у вікно і сховалася в підвалі явочної квартири. Тим врятувала своє життя.
- ▣ Н.І. Соломатіна нагороджена медаллю "Партизан вітчизняній війни". Мужністю ця дівчина нічим не поступалася відчайдушним юнакам. Померла 1944 року.

ЖЕГЕТ ГАННА МИКОЛАЇВНА

- 1920 року народження. У період окупації була пов'язана з підпільним комітетом і партизанським загonom тов. Клочко.
- Тов. Жегет виконувала завдання по забезпеченню загону продовольством, медикаментами та необхідними відомостями про поведінку населення, про противника.
- Вона надавала свою квартиру для явки партизанів і збіглим військовополоненим з табору. Супроводжувала їх в партизанський загін.

НАЗАРЕНКО ЮХИМ ІВАНОВИЧ

- ▣ Знаходився в партизанському загоні з 16 серпня по грудень 1941 року. Брав активну участь у бойових діях проти дрібних підрозділів і груп німців. Був поранений на річці Конка.
- ▣ З 30 грудня 1941 по жовтень 1943 року перебував на окупованій території м. Нікополь, ховався в різних квартирах. З жовтня по 23 грудня 1943 перебував у партизанському загоні "Марганець" під командуванням тт. Ципкіна і Охрамкова. Ніс вартову службу, брав участь у розвідці. Він користувався великим авторитетом серед товаришів.
- ▣ Після переходу лінії фронту, 6 січня 1944 року був зарахований до діючої армії, брав участь у боях, отримав важке поранення, демобілізувався. Проживав в м.Марганці.

БИЧКОВА КАТЕРИНА ПЕТРІВНА

- ▣ 1892 народження. Мати дітей, загиблих у боротьбі з німецькими окупантами Зінаїди Бичкової і її чоловіка Владиславом Максимовича. Проживала в м. Марганці.
- ▣ Вона постачала партизан продуктами, вкривала їх на своїй квартирі, відправляла в партизанський загін.
- ▣ Катерина Петрівна Бичкова заслужила звання "Партизан Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр.."

ЯСТРЕБОВ П. П.

- ▣ 1906 року народження, пенсіонер, проживав у м. Марганці. З серпня по грудень 1941 року перебував у партизанському загоні тов. Клочко. У вересні 1941 р. на лівому березі Дніпра, вище села Грушівки, брав активну участь у бойових операціях. У жовтні 1941 року при обороні Зуївської електростанції брав участь у бою. У грудні пішов у розвідку, після чого в загін не повернувся, перебував на окупованій території в с. Знам'янці, де надавав допомогу в укритті полонених і постачав їх продуктами.
- ▣ Тов. Ястребов заслужив звання "Партизан Вітчизняної війни 1941-1945 рр..".

